

Mødet den 20. Oktober 1910.

Fraværende: Harald Jensen og Samuelsen.

1. (J. Nr. 302—1910). Skrivelse fra **Kontrollen for Tilsynet med Aarhus elektriske Sporvej** om, at den, efter at have modtaget Rapport over de i Sommeren foretagne Kontrolmaalinge, erklærer sig at være tilfredsstillet ved de i 1910 foretagne Kontrolmaalinge og den derved konstaterede Tilstand i Sporvejslinien.

Til Efterretning.

2. (J. Nr. 84—1910). Fra Justitsministeriet forelaa følgende Skrivelse vedrørende Udkast til Ændringer i Sundhedsvedtægten angaaende **Mælkekontrollen** med Indstilling fra Sundhedskommissionen om at tiltræde Ministeriets Ændringer:

»Efter at det med Hr. Kammerherrens Skrivelse af 19. Maj d. A. indsendte af Aarhus Byraad udarbejdede Udkast til Ændringer i det under 26. Februar 1907 stadfæstede Tillæg til den den 6. Maj 1901 stadfæstede Sundhedsvedtægt for Aarhus Kommune har været gjort til Genstand for Overvejelse i Justitsministeriet samt efter stedfunden Brevveksling med Sundhedsstyrelsen, skal man til Efterretning og videre Bekendtgørelse meddele, at man har fundet Anledning til følgende Bemærkninger: ad Ændringsforslag 2 til § 5 og ad Ændringsforslag 3 ad § 9.

Begge Steder bør tilføjes Ordene: »for saa vidt dette ligger udenfor Sundhedskommissionens terionale Omraade«.

Ændringsforslag til § 10, Nr. 4, 2. Punktum, 9. Stykke.

»I Vogne for hvilke« o. s. v. bør rettest udgaa.

Naar de i Henhold til foranstaaende fornødne Ændringer i Udkastet er foretagne, forventes dette paany indsendt hertil«.

Ministeriets Ændringer tiltraadtes.

3. (J. Nr. 388—1910). Andragende fra »A/S. Aarhus elektriske Sporvej« om Tilladelse til at anlægge et interimistisk Vigespor paa Sporvejslinien ved Sct. Pauls Kirke.

Efter Indstilling fra Brolægningsudvalget vedtoges det at meddele Tilladelsen paa de sædvanlige Vilkaar.

4. (J. Nr. 351—1910). Indstilling fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse om Udførelse af **Haveanlæg omkring Observatoriet.**

F o r m a n d e n oplyste, at Planen for Haveanlægget var udarbejdet af Arkitekt Bøttiger, og at Udgiften vilde blive ca. 5400 Kr., som Udvalget foreslog afholdt af Kontoen for Gadeanlæg paa Marselisborg.

Indstillingen vedtoges.

5. (J. Nr. 386—1910). Indstilling fra Legatudvalget om at tiltræde en fra Ministeriet for Handel og Søfart foreslaaet Ændring i Fundatsen for **Søren Christian Wærum og Hustrus Legat** til Fordel for Aarhus Købmænds Hjelpekasse.

F o r m a n d e n meddelte, at Ministeriet ansaa det for rettest, at Meddelelse af Forbudspaategning paa Legatets Aktiver ikke henlægges til Borgmesteren, men til Byraadet. Eksecutor testamenti

havde intet at erindre mod Ændringen, som Legat-udvalget kunde anbefale Byraadet at tiltræde.

Indstillingen vedtoges.

6. (J. Nr. 310—1910). Andragende fra Ejeren af Ejendommen **Dannebrogsgade Nr. 17** om Byraadets Deltagelse i Istandsættelse af Ejendommens Hegn ud mod Lundingsgade.

Efter Indstilling fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse vedtoges det at bevilge Andragendet, saaledes at Kommunens Andel af Udgiften, 146 Kr., afholdes af Kontoen Gadeanlæg paa Marselisborg.

7. (J. Nr. 58—1910). Indstilling fra Hr. Simonsen, der havde foretaget Gennemsyn af **Politikassens Regnskab for 1909**, om at tage Regnskabet til Efterretning.

Indstillingen vedtoges.

8. (J. Nr. 3—1910). Indstillinger om **Efterbevilling** af Overskridelser paa Konto I 3 c 2—4 (Stadsingeniørens Kontorudgifter), Vandværkets Konto og Konto III d 4—5 (Indkvarteringskommissionen) — 2. Behandling.

Efterbevilling meddeltes.

9. (J. Nr. 3—1910). Indstilling fra Udvalget for Bygninger og Inventar om **Efterbevilling** af Overskridelser paa Konto I 6 d.

Overgik til 2. Behandling.

Udenfor Dagsordenen henlede

10. (J. Nr. 390—1910). **D a g m a r P e t e r s e n** Opmærksomheden paa, at Biografteaterepidemien i længere Tid havde raset i Byen baade blandt store og smaa. De Voksne skulde Fruen ikke opholde sig ved, da de havde Ret til at bruge deres Penge, som de vilde, og vel ogsaa kunde taale at se Billederne, men anderledes med Børnene, for hvem Biografteatrene frembød flere Farer. Fruen kendte

mange Børn, der var saa lidenskabelige Tilbedere af disse Teatre, at de for enhver Pris søgte at skaffe sig Billet, hvilket jo kunde være ret betænkeligt, men endnu farligere var det, at Børnene fik Lov til at se Films, der kun kunde virke demoraliserende og ødelæggende paa dem. Hun vilde derfor henstille, at et Medlem af Skolekommissionen sammen med Politimesteren fremtidig censurerede Billederne, saa Børnene kun kunde komme til at se Billeder, som de kunde have godt af.

M o u s t e n støttede Fru Petersens Forslag og henviste til, at lignende Censur var indført i andre Byer.

F o r m a n d e n gjorde opmærksom paa, at det var Politimesteren, som udøvede Kontrollen med Biografteatrene, og at man altsaa maatte henstille til ham at tage et Medlem af Skolekommissionen med paa Raad, foruden at man maatte henstille til Skolekommissionen eventuelt at vælge et Medlem til at deltage i Censuren.

Det vedtoges at henstille til Politimesteren ved Udøvelsen af Kontrollen med Biografteatrene at forhandle med et af Skolekommissionen udnævnt Medlem, idet det derhos henstilles til Skolekommissionen eventuelt at udnævne et saadant Medlem.

11. M a g n u s N i e l s e n oplyste, at **Hans Broges Statue** ikke kunde være i Fred for Ungdommen, og at Sökkelen allerede havde lidt Molest. Byens andre Monumenter var omgivet af Rækværk, men Kunstneren havde ment, at dette skulde staa frit. Brolægningsudvalget havde allerede henledet Poli-tiets Opmærksomhed paa Forholdet, men maaske vilde det ogsaa være hensigtsmæssigt at bede Skolerne om at tage sig af Sagen. Endvidere havde Udvalget tænkt sig til Foraaret at sætte et mindre

Hegn bestaaende f. Eks. af 4 smaa Granitpæle med Kæder imellem, men for at det ene kunde komme til at svare til det andet, ønskede Udvalget Bemyndigelse til at tage Kunstneren med paa Raad.

J a k o b J e n s e n forsikrede, at der i Skolerne blev gjort alt for at indprente Børnene at være varsomme overfor Anlæg og lignende. Skolerne kunde desuden heller ikke paatage sig alt muligt, saa man maatte vist hellere appellere til Forældrene, for sørgeligt var det, som Plæner og Anlæg blev ødelagt her i Byen.

Udvalget fik den ønskede Bemyndigelse.

12. C h r i s t e n s e n ønskede oplyst, hvad det Udvalg, der i sin Tid blev nedsat for at arbejde hen til at faa bygget Huse med mindre, billige Lejligheder, havde udrettet. Ganske vist havde der ved sidste Flyttedag ikke været saa stor Mangel paa Lejligheder som tidligere, men der havde dog ikke været tilstrækkeligt af mindre Lejligheder til et Par Hundrede Kroner. I Schleppegrellsgade solgtes der Grund for 4 Kr. pr. □ Alen, men Husene maatte ikke have mere end to Etager. Maaske kunde man ved der at tillade en noget højere Bebyggelse og ved at spare noget paa Facaderne faa bygget Ejendomme med Lejligheder, der nogenlunde svarede til almindelige Arbejderes Indtægt.

O l e s e n oplyste, at det paagældende Udvalg havde holdt Møder samt indgivet Anmodning til Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse om at anvise Pladser, hvor Jorden kunde sælges billigt. Han skulde dog gerne indrømme, at Udvalget ikke havde trængt saa stærkt paa for at naa til et Resultat, da det særlig i Sommer var gaaet rask med Opførelsen af Bygninger med 2 Værelsers Lejligheder.

J a k o b J e n s e n kunde oplyse, at Forholdene var noget anderledes, end Hr. Christensen mente. Naar en Grund i den østlige Del af Frederiksbjerg var 40 Alen dyb, blev Prisen altsaa 400 Kr. for en Alen Jord helt igennem. Deltet denne Sum paa 4 Etager, vilde der komme 100 Kr. paa hver Etage. I Schleppegrellsgade maatte der bygges Huse paa 3 Etager, og Prisen pr. Etage pr. Alen Facade blev ved samme Beregningsmaade kun 53 Kr., altsaa saa billig som det var muligt at skaffe. Naar der desuagtet ikke blev bygget i Schleppegrellsgade beroede det sikkert paa, at der ikke der kunde indlægges W. C. foreløbig. Dette Forhold beviste mere end alt andet, at Folk vilde have W. C. Forøvrigt havde Taleren allerede i 1908 og atter i 1909 fremsat Tanken om billige Lejligheder til Overvejelse i den socialdemokratiske Byraadsgruppe.

M i k a e l J o h a n s e n hævdede, at der ikke var knap Tid paa Lejligheder, og at det ikke var rigtigt, at Lejlighederne var for dyre. Mange Ejere kunde end ikke faa deres Indkøbspriser. Han haabede ikke, at Kommunen nogen Sinde gav sig til at bygge, saaledes at den kom til at konkurrere med Grundejerne. Det var Tidens store Krav til Hygiejne, der bevirkede, at Bygningerne blev dyrere at opføre, men forøvrigt var Lejlighedernes Pris ikke nær steget i samme Forhold som Arbejdernes Løn var steget.

C h r i s t e n s e n saa ingen Grund til ikke at tillade at bygge Huse paa 3 Etager i Schleppegrellsgade, naar der maatte bygges Huse med 5 Etager i den østlige Del af Frederiksbjerg, og da det var givet, at højere Bebyggelse vilde bevirke billigere Lejligheder. Det var en Kendsgerning, at Grundejerforeningens Forretningsfører havde udtalt, at der

ved sidste Flyttedag var Mangel paa 2 Værelsers Lejligheder til en Pris af ca. 200 Kr. For dem, der kunde give 300 à 350 Kr. i Leje, var der ingen Mangel paa Lejligheder, men der var Mangel for dem, der kun tjente 1000—1200 Kr. og havde en Flok Børn. Hvis der ikke ved privat Initiativ kunde skaffes disse Folk passende Lejligheder, maatte det være Byens Pligt at tage sig af Sagen, saaledes at de ikke som nu skulde blive nødt til at flytte uden for Byen. Tog Byen fat paa denne Sag, blev Værterne og de Lejere, der ikke havde Børn, ikke saa hovne som nu, naar Folk med Børn søgte Lejlighed. Hr. Jakob Jensens Forslag i 1908 og 1909 til den socialdemokratiske Byraadsgruppe havde Taleren ikke haft Lejlighed til at overveje.

Simonsen ansaa Spørgsmaalet for meget vigtigt, men troede, at man skulde vogte sig for at komme ind paa at tale om særlige Grundejerinteresser, saaledes som Hr. Mikael Johansen nærmest havde gjort, for saa kom man ingen Vegne. Det var sikkert, at der var Mangel paa billige Smaalejligheder, saa Kommunen kunde fuldt ud forsvare at tage Opgaven op, hvilket ogsaa kunde gøres uden at skade Grundejerne. Hvorledes Sagen skulde ordnes, vidste Taleren ikke nu, men maaske kunde Kommunen bygge den paagældende Slags Ejendomme og afhænde dem med Forpligtelse for Køberen til ikke at sætte Lejen højere end en bestemt Sum. Ved denne Fremgangsmaade undgik Kommunen selv at være Vært, hvad vel næppe vilde være heldigt, ligesom man undgik Spekulation med Ejendommene. Der var ikke Tvivl om, at mange Arbejdere, som Byen vilde have Fordel af at beholde, nu var blevet nødt til at flytte ud til Aaby. Til Foraaret flyttede der desværre 70—80 Glasmagere

til Aalborg, og saa vilde der jo blive en Del Lejligheder ledige.

J a k o b J e n s e n hævdede, at der i det østlige Frederiksbjerg kun maatte bygges 4 Etagers Huse. Der maatte kun være Lejlighed i Tagetagen, naar der var Mansard. Selv om man imidlertid regnede med 5 Etager, vilde Prisen dog blive 80 Kr. for hver Etage pr. Alen hele Grunden igennem mod 53 Kr. i den vestlige Del af Frederiksbjerg. Det var af hygiejniske Grunde, at der ikke maatte bygges højere end 3 Etager i denne Bydel, og den Bestemmelse vilde Byraadet forhaabentlig aldrig omstyrte. Naar der kunde indrettes W. C., skulde der nok blive bygget Ejendomme med billige Lejligheder der. At bygge simple Facader vilde være daarlig Økonomi. Naar man havde været Vært i en Menneskealder, vidste man nok, at det snarere var Lejerne end Værten, der bestemte, om der maatte være Børn i Huset eller ej. Den Vært, som vilde gaa derimod, vilde være redningsløst fortabt. Skulde Kommunen bygge Huse med billige Lejligheder, var der intet til Hinder for selv at administrere dem. Dersom man ikke var tilfreds med det nedsatte Udvalg, kunde man jo vælge et nyt; de gamle Medlemmer vilde antagelig ikke være kede deraf. Han havde fremsat Forslaget i 1908, for at Gruppen selv kunde være klar over Forholdet, inden det blev fremsat til Agitation.

M i k a e l J o h a n s e n maatte overfor Hr. Simonsen hævde, at Grundejerne dog nødigt skulde leje Grunden billigere ud, end de selv havde den. Kunde Hr. Simonsen lære Grundejerne at bygge billigere, vilde det være lige til, men Hr. Simonsen vilde dog vel ikke have dem til at være Skrue-

brækkere. Taleren satte ligesom Hr. Simonsen Pris paa, at Arbejderne blev boende her i Byen, og haabede, at Forslaget om Boligtvang for de kommunale Funktionærer snart blev gennemført.

C h r i s t e n s e n bemærkede, at selv om Grundene var billigere i den vestlige Del af Frederiksbjerg, saa var der i den østlige Del saa mange andre Fordele, som f. Eks. Sporvejen, at der altid vilde kunne opnaas en højere Leje. Det var godt nok, at der blev taget hygiejniske Hensyn, men Pengepungen maatte ogsaa tages i Betragtning.

S i m o n s e n troede sikkert, at der kunde bygges billigere end nu og alligevel fuldt ud forsvarligt og sundt, og at der uden Skade for Bygningernes Soliditet kunde gives enkelte Mænd eller Selskaber saadanne Begunstigelser, at de kunde opføre Huse med gode, billige Lejligheder. Da Lejlighederne nu var en Vare, der blev spekuleret i, rettede Lejen sig ikke altid efter, hvad Bygningen havde kostet.

J a k o b J e n s e n oplyste, at Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse havde forhandlet med mange Selskaber, og at det var gaaet saa langt ned med Grundpriserne, at Byen næppe vilde tjene 25 Øre, men ingen af Selskaberne var blevet til noget. Det eneste fremkommelige vilde være, at Byen selv tog sig af Sagen, men man maatte i saa Tilfælde være klar over, at der skulde bruges adskillige Hundrede Tusinde Kroner. At skaffe Pengene vilde vel ikke være uoverkommeligt, men Sagen trængte dog først til en grundig Overvejelse.

N. J o h. L a u r s e n troede, man skulde være meget varsom med at gøre Kommunen til Bygherre for Ejendomme, der efter Opførelsen skulde

sælges. Han kunde nærmest slutte sig til Tanken om at sælge Grunde til rimelig Pris, men troede ogsaa, der kunde udrettes noget i den ønskede Retning ved at gennemføre Smaalempelser i Byggevedtægten for 3 Etages Bygninger, da Vedtægten sikkert var unødigt streng paa flere Punkter.

